

Başlık/ Title: Rus Diplomatik Belgelerine Göre Birinci Dünya Savaşı'nda Romanya'nın Tarafsızlığı Meselesi / Romania's Impartiality Issue In The First World War, According To The Russian Diplomatic Documents

Yazarlar/ Authors

Eray BAYRAMOL

ORCID ID

0000-0002-1979-0271

Bu makaleye atıf için: Eray Bayramol, Rus Diplomatik Belgelerine Göre Birinci Dünya Savaşı'nda Romanya'nın Tarafsızlığı Meselesi, *Türkiye Rusya Araştırmaları Dergisi 2* (2019): 90-100.

To cite this article: Eray Bayramol, Rus Diplomatik Belgelerine Göre Birinci Dünya Savaşı'nda Romanya'nın Tarafsızlığı Meselesi, *Türkiye Rusya Araştırmaları Dergisi 2* (2019): 90-100.

Makale Türü / Type of Article: Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Geliş Tarihi / Submission Date: 09.12.2019

Yayına Kabul Tarihi / Acceptance Date: 24.12.2019

Yayın Tarihi / Date Published: 31.12.2019

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Yazar: Eray BAYRAMOL*

Rus Diplomatik Belgelerine Göre Birinci Dünya Savaşı'nda Romanya'nın Tarafsızlığı Meselesi

Öz: 1878 Berlin Antlaşması ile bağımsızlığını ilan eden Romanya ve Osmanlı Devleti arasındaki ilişkiler Birinci Dünya Savaşı'na kadar normal seyrinde ilerledi. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya, Avusturya ve Bulgaristan'a destek vermek amacıyla Galiciya, Makedonya ve Dobruca Bölgesi'ne asker göndermesiyle birlikte Romanya ile Osmanlı Devleti arasındaki diplomatik ilişkiler tamamen kesildi. Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen önce Romanya ile ittifak kurmak amacıyla Osmanlı Devleti'nin temsilcileri Romanya'ya zaman zaman ziyaretler gerçekleştirdiler. 1914 yılında Talat Paşa bu maksatla Romanya'yı iki defa ziyaret etmiştir. Romanya ile ittifak kurmak isteyen bir diğer ülke Rusya oldu. Osmanlı Devleti'nin Romanya ile kurmaya çalıştığı iş birliğini engellemeye çalışan Rusya, Bükreş'teki Ortaelçisi vasıtasıyla Romanya hükümeti ile çeşitli temaslar kurdu.

Bu çalışmada, Birinci Dünya Savaşı'nda Romanya'nın tarafsızlığı ve sonrasında İtilaf Devletleri saflarında yer alışı ile ilgili Rusya'nın gerçekleştirdiği girişimler, Rus diplomatik raporları kullanılarak ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı Devleti, Romanya, Tarafsızlık.

Romania's Impartiality Issue in the First World War, According to the Russian Diplomatic Documents

Abstract: The relations between Romania, which declared independence by the Treaty of Berlin in 1878, and the Ottoman Empire proceeded in a normal course until the First World War. Diplomatic relations between Romania and the Ottoman Empire were completely cut off when the Ottoman Empire sent troops to Galicia, Macedonia and Dobruca to support Germany, Austria and Bulgaria. Just before the First World War, representatives of the Ottoman Empire occasionally visited Romania to form an alliance. For this purpose, Talat Pasha visited Romania twice in 1914. Another country that wanted to form an alliance with Romania was Russia. To prevent the cooperation of the Ottoman Empire with Romania, Russia established various contacts with the Romanian government through its Minister Plenipotentiary in Bucharest.

In this study, the impartiality of Romania in the First World War and its attempts for participating in the ranks of the Entente States will be presented by using Russian diplomatic reports.

Keywords: First World War, Ottoman Empire, Romania, Impartiality.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, E-mail: eraybayramol@ardahan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-1979-0271.

Giriş

Kırım Savaşı'ndan sonra 30 Mart 1856 tarihinde imzalanan Paris Antlaşması ile birlikte Eflak ve Boğdan Prenslikleri birleşerek bağımsız devlet olma yolunda büyük bir başarı sağladı.¹ Milli reflekslerin kuvvetlenmesiyle birlikte iki prensliğin birleşmesi yolunda önemli bir adım atıldı ve 5 Şubat 1859 tarihinde Boğdan Prensiği'ne seçilen Alexandru Ion Cuza 24 Şubat 1859 tarihinde Eflak Prensiği'ne de seçildi. Böylelikle iki prenslik birleştirildi. Cuza'nın İstanbul'da Sultan Abdülaziz'i ziyareti neticesinde Abdülaziz, iki Prensiğin Romanya adıyla birleştirildiğini duyurdu.²

1859 yılında fiilen birleşen Eflak ve Boğdan Prenslikleri 1861 yılında idari ve siyasi birliğini tamamladıktan sonra otonom bir devlet haline geldi. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra Berlin'de yapılan Antlaşma'nın 43. maddesine istinaden Romanya bağımsız oldu.³

Romanya, Birinci Balkan Savaşı'na katılmamış olmakla birlikte, Bulgaristan'ın Yunanistan'a ve Sırbistan'a saldırması sebebiyle Bulgaristan'a savaş ilan ederek İkinci Balkan Savaşı'na dahil oldu. Savaş sonunda Güney Dobruca'yı ele geçirerek, imzalanan Bükreş Antlaşması ile sınırlarını önemli ölçüde genişletti.⁴

Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı yeni fikirlerin etkisiyle çok uluslu imparatorlukların içinde ulus devlet kurmak için çeşitli girişimler meydana geldi. Bununla birlikte sanayileşmenin hızla yükselmesi ham madde ve pazar ihtiyacı doğurdu. Bu iki gelişme neticesinde Birinci Dünya Savaşı'nın ayak sesleri duyulmaya başlandı.⁵ 19. yüzyılda Avrupa'da başlayan ulusçuluk fikirleri, savaşçı eğilimlerin giderek güç kazanması, dünyanın iki bloğa ayrılması ve sömürgecilik gibi çeşitli etkenler savaşı hazırlayan nedenler olarak ortaya çıktı. 1914 yılının Haziran ayında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Veliahdı'nın Bosna'da öldürülmesi neticesinde İtilaf ve İttifak Devletleri arasında Birinci Dünya Savaşı başladı. Savaşın ilk günlerinde Avrupa'da devam eden çatışmalar Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesiyle birlikte dünyanın büyük bir bölümüne yayıldı.⁶

¹ Rifat Uçarol, *Siyasi Tarih 1789-1999* (İstanbul: Fizik Kitabevi, 2000), 205.

² Abdülkadir Özcan, "Romanya", *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 6 (1992): 271.

³ Ayşe Zişan Furat, "Berlin Antlaşması Sonrasında Balkanlar'da Cemaati İslamiyelerin Teşekkülü (1878-1918)", *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi* 33 (2013): 69.

⁴ Abidin Temizer, "İkinci Balkan Savaşı'nda Romanya", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 7/31 (2014): 409.

⁵ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)* (İstanbul: Kronik Yayınları, 2018), 81-82.

⁶ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, Cilt 9 (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2011), 355.

Birinci Dünya Savaşı'nda Rusya'nın Romanya Politikası

Birinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde Romanya, Besarabya ve Transilvanya bölgelerini kendi topraklarına katmak istemekteydi. 1877-1878 Osmanlı- Rus Savaşı'nda Romanya, Rusya saflarında savaşa katılmış olmakla birlikte Besarabya Rusya topraklarına dahil edildi. Transilvanya ise Avusturya- Macaristan İmparatorluğu sınırları içinde kalmaya devam etti. Romanya'nın bu iki hedefine ulaşamamış olması Rusya'ya karşı bir tepkiye neden oldu.⁷ Bu hususun ortaya çıkardığı zorluğa rağmen Rusya, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Romanya ile ittifak kurabilmek amacıyla diplomatik misyonlarını görevlendirdi.

Bu dönemde Romanya uluslararası rekabetten mümkün olan en yüksek seviyede istifade etmek istemekteydi. Buradaki amaç, topraklarını genişletmek ve Romanya dışındaki Romen milletini tek çatı altında toplamaktı. Bu hedef çerçevesinde Romen devlet adamları Romanya'yı savaşa, mümkün olan en uygun zamanda sokmak niyetindeydi.⁸ Romanya'nın savaşa Rusya saflarında girmesinin hayati öneme sahip olduğunu düşünen Rus devlet adamları, bu maksatla Rusya'nın diplomatik misyonları aracılığıyla Romanya üzerinde büyük bir baskı kurdu.

Bu çerçevede, Rusya'nın Bükreş Ortaelçisi Poklevskiy⁹ Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a 5 Ağustos 1914 tarihinde kopyasının İstanbul, Sofya, Niş ve Atina'ya da gönderilmesi talimatıyla çektiği gizli telgrafta Romanya Dışişleri Bakanı Emanoil Porumbaru'nun¹⁰ kendisine aktardığı bilgilerden bahsetmekteydi. Porumbaru'nun verdiği bilgilere göre Bulgaristan hükümeti Romanya'ya bazı tekliflerde bulunmuştu. Bu teklife göre Bulgaristan'ın uygulamak istediği politikalara Romanya'nın engel oluşturmaması karşılığında Dobruca tamamen Romanya'ya bırakılacaktı.¹¹

Bununla birlikte Romanya'daki siyaset yapımcıların büyük bir bölümü Fransa ve İngiltere taraftarı bir politika gütmekteydiler. Ancak Romanya Kralı I. Carol tam tersi bir siyaset izlemek gerektiğini düşünmekteydi. Nitekim Romanya Kralı ile Başbakan Bratianu'nun¹² Rus Çarı ve Rusya Dışişleri

⁷ Yusuf Hikmet Bayur, *Türk İnkılabı Tarihi*, Cilt II, Kısım IV (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1991), 671-675.

⁸ Ömer Metin, "Stratejik Açıdan I. Dünya Savaşı'nda Romanya", *I. Dünya Savaşı'nda Karadeniz ve Kafkasya*, Ed. Mehmet Okur, Bahadır Güneş ve Ülkü Köksal, Trabzon: Karadeniz Teknik üniversitesi Yayınları, 2017, 248-249.

⁹ Rus diplomat. 1909-1913 yılları arasında Tahran ve 1913-1917 yılları arasında Bükreş Ortaelçisi olarak görev yaptı.

¹⁰ Romen devlet adamı. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Romanya Dışişleri Bakanı olarak görev yaptı.

¹¹ *Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voynе* (Leningrad: Gosudarstvennoe İzdatelstvo, 1923), No: 202, (Romanya Kısımında No:15).

¹² Romen devlet adamı. Ulusal-liberal kanat üyesi. 1897-1904 yılları arasında Bayındırlık Bakanı, Dışişleri Bakanı, İçişleri Bakanı olarak görev yaptı. 1914-1917 yılları arasında Başbakanlık görevinde bulundu.

Bakanı ile yaptığı görüşmeden çıkan sonuç, Romanya'nın Güney Doğu Avrupa'daki statükosunun devam edeceğine yönelik Rusya'dan garanti almış olmasıydı. Sazonov¹³ ve Bratianu arasında varılan görüş birliğine göre Avrupa'da ortaya çıkacak bir çatışmada Romanya ve Rusya arasında iş birliğine yönelik politikalar ortaya konulacaktı. Bratianu'ya göre Romanya'nın ulaşmak istediği hedefler hususunda Rusya'nın desteğini almak önemliydi. Bu sebeple 1914-1916 yılları arasında Romanya'nın ortaya koyduğu politika daha çok taviz koparmaya yönelik diplomasi ağırlıklı idi.¹⁴

Bratianu her ne kadar ilerleyen zamanda Romanya'nın İtilaf Devletleri saflarında savaşa katılması gerektiğini düşünüyor olsa da, Rusya'ya tam manasıyla güvenemiyordu. Rusya'nın yayılmacı politikalarından endişe duyan Bratianu'nun savaş sonunda Rusya'nın, Romanya topraklarına yerleşebileceği konusunda şüpheleri bulunmaktaydı. Şayet Romanya'nın, Birinci Dünya Savaşı'nda İngiltere, Fransa ve Rusya arasında lojistik desteğin sağlanmasına yönelik bir hat olarak kullanılması durumunda, Rusya ile Romanya arasında güvenilir bir müttefiklik ilişkisi kurulabilirdi.¹⁵

Romanya'nın Birinci Dünya Savaşı'na İtilaf Devletleri saflarında girmesine yönelik Rus baskısı devam ederken Rusya Dışişleri Bakanlığı Fransa'dan destek talep etmekteydi. Bu konuyla ilgili olarak Rusya'nın Paris Büyükelçisi İzvolkskiy¹⁶ tarafından Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a gönderilen 11 Ağustos 1914 tarihli gizli telgrafta Fransa Dışişleri Bakanı Doumergue'nin kendisine aktardığı bilgilerden bahsedilmekteydi. Buna göre, Dışişleri Bakanı Sazonov'un Fransa'dan bazı istekleri vardı. Bükreş'teki Fransız elçisinin Romanya hükümetine baskı kurması yönündeki Rus talebi Fransız elçiye iletilmişti fakat elçi, böylesi bir girişimin Romanya'yı ürkütebileceği uyarısında bulunmuştu. Fransa'nın Bükreş elçisinin aktardığına göre Romanya hükümeti içinde iki ayrı grup mevcuttu ve bunlar birbirleriyle mücadele halindeydi. Elçiye göre, Romanya'nın savaşta tarafsız kalması Avusturya'ya karşı savaşa girmesinden daha faydalı olabilirdi. Şayet ilerleyen süreçte Türkiye ve Bulgaristan savaşa dahil olursa Romanya, Rusya

¹³ Rus devlet adamı. 1904-1906 yılları arasında Londra'da Elçilik Danışmanlığı görevinde bulundu. 1906-1910 yılları arasında Vatikan Diplomatik temsilcisi görevine getirildi. 1910-1916 yılları arasında Rusya Dışişleri Bakanı olarak görev yaptı. 1917 yılına kadar Londra Büyükelçiliği görevinde bulundu.

¹⁴ Ömer Metin ve Liliana Boşcan Altın, "Birinci Dünya Savaşı'nda Bir Tarafsızlık Örneği: Romanya (1914-1916)", 100. *Yılında Birinci Dünya Savaşı Uluslararası Sempozyumu*, Haz. Aynur Yavuz Akengin ve Secam Koçaslan (Ankara: ATAM Yayınları, 2015), 828.

¹⁵ Metin-Boşcan, "Birinci Dünya Savaşı'nda", 831.

¹⁶ Rus devlet adamı ve diplomat. 1897 yılından itibaren Belgrad, Münih, Tokyo Kopenhag Ortaelçisi olarak görev yaptı. 1906-1910 yılları arasında Rusya Dışişleri Bakanlığı görevinde bulundu. 1910-1917 yılları arasında Paris Büyükelçisi olarak görev yaptı.

saflarında savaşa katılmak mecburiyetinde kalacaktı.¹⁷ Dolayısıyla, Fransa ile Rusya arasında Romanya'nın savaşa derhal dahil olması hususunda bir görüş ayrılığı bulunmaktaydı.

Romanya'nın savaşın seyrini ciddi bir biçimde etkileyecek stratejik konumda olması ve ordusunun savaşta sağlayacağı fayda gibi nedenlerle hem İttifak hem de İtilaf Devletleri, Romanya'yı kendi saflarına çekmeye çalıştı. Her iki blok da bunu gerçekleştirirken Romanya'ya bazı vaatlerde bulunuyordu. Ancak Rusya, Romanya ile gerçekleştirdiği görüşmelerde çok daha hassas davranmak mecburiyetindeydi. Çünkü 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Rusya'yı desteklemesi karşılığında Romanya'ya Besarabya teklif edilmiş olmasına rağmen, Berlin Antlaşması neticesinde Besarabya Romanya sınırları dışında kalmıştı. Bu sebeple Birinci Dünya Savaşı öncesinde Rusya ile Romanya arasında gerçekleşen görüşmeler güvensizlik üzerine kuruluydu.¹⁸

Katılacağı bloğun savaşın seyrine büyük oranda etki edeceği düşünülen Romanya konusunda Rusya çok temkinli bir politika yürütmektedir. Diplomatik misyonları tarafından Rusya Dışişleri Bakanlığı'na gönderilen gizli telgraflarda bu hususa dikkat edilmesi yönünde sıklıkla uyarılar yapılmaktaydı. Rusya'nın İstanbul Büyükelçisi Giers¹⁹ tarafından Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a 15 Ağustos 1914 tarihinde gönderilen gizli telgrafta İtalya Büyükelçisi'nin verdiği bilgiden bahsedilmekteydi. Buna göre Romanya ile Avusturya arasında yapılmış gizli bir antlaşma mevcuttu ve bu antlaşmanın sona ermesine halen iki sene vardı.²⁰

Rus diplomatik temsilcilikleri tarafından Rusya Dışişleri Bakanlığı'na uyarı niteliğinde gönderilen bir başka telgraf, Rusya'nın Bükreş Ortaelçisi tarafından Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a gönderilmişti ve 16 Ağustos 1914 tarihliydi. Bu telgrafta Ortaelçi, Sırbistan ve Yunanistan'ın, Türkiye ve Bulgaristan'ın saldırı tehdidi altında bulunduğunu belirtmekteydi. Romanya konusunda böyle bir durumun söz konusu olmadığı tespitini yapan Ortaelçi, Rusya ve Avusturya tarafından Romanya'ya bir takım garantiler verildiğini ve bu sebeple Rusya tarafından Romanya'dan hiçbir taviz talebinde bulunulmaması gerektiğini bildirmekteydi. Şayet taviz meselesi Rusya

¹⁷ *Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voyne* (Leningrad: Gosudarstvennoe İzdatelstvo, 1923), No: 265, (Romanya Kısmında No:18)

¹⁸ Musa Gümüş, "Birinci Dünya Savaşı'nda Romanya'nın Savaş Diplomasisi", *Tarih ve Gelecek Dergisi* 3/3 (2017): 66-67.

¹⁹ Rus diplomat. 1902-1912 yılları arasında Bükreş Ortaelçisi, 1912-1914 yılları arasında İstanbul Büyükelçisi, 1915-1917 yılları arasında Roma Büyükelçisi olarak görev yaptı.

²⁰ *Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voyne* (Leningrad: Gosudarstvennoe İzdatelstvo, 1923), No: 719, (Romanya Kısmında No:19).

tarafından gündeme getirilirse Romanya toprak bütünlüğünü korumak için Rusya'ya düşman devletlere yönelebilirdi.²¹

Rusya'nın Romanya Politikasına Osmanlı Devleti'nin Müdahalesi

Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen önce yoğun diplomatik girişimlerde bulunan Osmanlı Devleti, Romanya ile bir dizi görüşmeler gerçekleştirme kararı aldı. Bu karar gereğince Talat Bey başkanlığındaki bir heyet Romanya'ya gönderildi. Talat Bey'in bu ziyareti Avrupa'nın politik çevrelerinde Türk-Romen ilişkilerinin geliştirilmesi hususunda önemli bir ziyaret olarak görülmekteydi. Romanya ise bu ilk ziyaretin özellikle Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasındaki sorunlar, Türk-Bulgar ilişkilerinin geleceği ve Balkanlar'ın durumu hakkında olacağını düşünmekteydiler. Talat Paşa 25-27 Mayıs tarihlerinde Bükreş'te Romen devlet adamları ile bir dizi görüşmeler gerçekleştirerek Birinci Dünya Savaşı'nda Romanya ile ittifak kurmanın yollarını aramıştı.²²

Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni çabucak savaşa sokma gayretlerinin yoğun bir biçimde yaşandığı günlerde Osmanlı Devleti Heyet-i Vükelası, Bulgaristan ve Romanya'nın, Osmanlı Devleti ile ittifak yapmaları konusunda ikna edilmeleri için Talat Bey'i ikinci defa görevlendirdi. İttifak Devletleri için Romanya'ya teklif edilecek en mühim koşul, Bulgarların derhal savaşa dahil olmaları için baskı kurulması ve yapılacak antlaşmanın bu esasa dayandırılması idi. Bunun karşılığında ise Romanya tarafsızlığını net bir biçimde ortaya koyacaktı. Bulgaristan ve Romanya ziyaretlerinde Talat Bey bu iki ülkeyi ikna etmek için, Besarabya'yı Romanya'ya ve Sırbistan'dan hatırı sayılır bir toprak parçasını Bulgaristan'a vermeyi teklif edecekti. Trakya Osmanlı Devleti'ne ait olacak ve Romanya ile Bulgaristan Birinci Dünya Savaşı'na İttifak Devletleri saflarında katılacaklardı.²³

Romanya'nın Talat Bey'in yukarıda bahsedilen teklifine verdiği cevap, Rusya'nın Romanya Ortaelçisi Poklevski'nin Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a gönderdiği 25 Ağustos 1914 tarihli gizli telgrafında yer almaktaydı. Talat Bey'in Romanya'ya gerçekleştirdiği bu ziyaretten bahsedilen telgrafta, Talat Bey, Bratianu ve Romanya Dışişleri Bakanı ile gerçekleştirdiği görüşmede Romanya'ya, Türkiye ve Bulgaristan'la birlikte hareket edeceği bir ittifak teklifinde bulunmuştu. Bu teklif Almanya ve Avusturya'nın da

²¹ *Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voynе* (Leningrad: Gosudarstvennoe İzdatelstvo, 1923), No: 217, (Romanya Kısmında No:20).

²² Eminatp Malkoç, "Balkan Savaşları'nın Ardından Osmanlı ile Romanya'nın Politik Temasları ve Dahiliye Nazırı Talat Bey'in Romanya Ziyaretleri", *Gaziantep University Journal of Social Sciences* 1/16 (2017): 168.

²³ Cavid Bey, "Meşrutiyet Ruznamesi", Cilt II, Haz. Hasan Babacan ve Servet Avşar (Ankara: TTK Yayınları, 2015), 622-623.

çıkarlarına uygun bir teklif mahiyetindeydi. Romanya tarafı ise bu teklife verdiği cevapta, kimsenin saldırısından çekinmediklerini ve kimseye saldırmak istemediklerini belirterek, savaşta tarafsız kalmayı tercih edeceklerini bildirmişlerdi. Ayrıca Balkanlarda barış yanlısı bir politika güdeceklerini de sözlerine eklemişlerdi.²⁴ Bu telgraftan anlaşıldığı üzere Romanya, Osmanlı Devleti'nin ittifak teklifini reddetmekteydi.

17 Ağustos - 10 Eylül 1914 tarihlerinde Romanya ile ittifak antlaşması gerçekleştirmek amacıyla Bükreş'e gidecek heyet, Bükreş ziyaretinden önce Bulgaristan'a gitme kararı almıştı. Talat Bey ile birlikte Osmanlı Mebusan Meclisi Başkanı Halil Bey'in de bulunduğu heyetin bu ziyaretlerdeki maksadı Yunanlılarla Adalar meselesini müzakere etmektir. Öncelikle Sofya'yı ziyaret eden heyet, Bulgaristan ile ittifak meselesini görüştü. Bulgarlar Osmanlı Devleti ile ittifak konusuna sıcak bakıyorlardı. Osmanlı Devleti'ne ait olan adaların Yunan işgalinden kurtarılması karşılığında Bulgaristan'a Makedonya verilecekti fakat Bulgarlar, koşul olarak Romanya'nın tarafsızlığının sağlanmasını istediler.²⁵

Bükreş'teki müzakereler devam ettiği sırada Talat Bey Bulgaristan tarafının öne sürdüğü koşulu Romen yetkililere ilettiler ve yazılı bir taahhünamenin kendisine teslim edilmesini istedi. Romanya böyle bir şeyin söz konusu olamayacağını belirtmekle birlikte, tarafsızlığını koruyacağı hususunda sözlü bir taahhütte bulundu.²⁶

Rusya'nın Romanya Ortaelçisi Poklevskiy 12 Eylül 1914 tarihinde Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a gönderdiği gizli telgrafta Talat Bey'in Romanya hükümetine yaptığı söz konusu tekliften bahsetmekteydi. Talat Bey, Türkiye ile Bulgaristan veya Yunanistan ile Sırbistan arasında bir savaş çıktığı takdirde Romanya'nın tarafsız kalmasını hatta bu hususa dair Romanya'nın yazılı bir taahhüt vermesini de istemişti. Romanya, Talat Bey'in bu isteğini kabul etmemişti. Poklevskiy'nin bildirdiğine göre Romanya'nın, Talat Bey'in bu isteğini reddetmesi, Türkiye ve Bulgaristan tarafından, Almanya'nın isteklerinin geri çevrilmesinde bir bahane olarak kullanılabilir.²⁷

Romanya Birinci Dünya Savaşı'nda alacağı pozisyonla ilgili görüşmeleri her iki blokla devam ettirdiği sırada Goltz Paşa tarafından, Enver Paşa'nın talimatıyla Bükreş'e bir ziyaret gerçekleştirildi. Romanya Kralı ile yaptığı görüşmede, ittifak konusunda Romanya'nın güvenilir olduğu sonucuna

²⁴ *Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voiny* (Leningrad: Gosudarstvennoe İzdatelstvo, 1923), No: 225, (Romanya Kısmında No:21).

²⁵ *Osmanlı Mebusan Meclisi Reisi Halil Menteşe'nin Anıları* (İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları, 1986), 209-210.

²⁶ *Talat Paşa'nın Anıları*, Haz. Alpay Kabacalı (İstanbul: İletişim Yayınları, 1990), 39-40.

²⁷ *Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voiny* (Leningrad: Gosudarstvennoe İzdatelstvo, 1923), No: 259, (Romanya Kısmında No: 31).

vardı. Bu görüşmede Romanya Kralı her ne kadar tarafsız kalınacağını ifade etse de, Goltz Paşa'ya göre Romanya'da İtilaf Bloğu saflarında yer almak düşüncesi ağır basmaktaydı.²⁸

Bununla birlikte Romanya, üzerindeki baskı şiddetlenmesine rağmen tarafsızlık konusunda kararlı bir tutum sergilemeye devam etti. Bu kararlılığını diplomatik yollarla pekiştirirken bir taraftan müttefik olabileceği devletle görüşüyor diğer taraftan savaş hazırlıklarını tamamlamaya çalışıyordu. 1914 yılında Romanya ordusu, 5749 subay, 1111 sivil memur, 1440 harbiye öğrencisi, 124.389 er, 28.585 yük hayvanı, 808 top, 570 mitralyöze sahipti. Ayrıca savaş sırasında seferber edeceği 700.000 askeri mevcuttu. Ayrıca, donanmasına ait 1 adet kruvazör ve 30 parça gemisi bulunmaktaydı. 101 parça topa sahip olan donanmanın 147 kişilik subay, mühendis ve makinistinin dışında, 98 sivil memur, 75 öğrenci ve 2562 eri bulunmaktaydı. Tüm bu askeri envanterin dışında İtalya, Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa'dan yüklü miktarda askeri malzeme ve mühimmat satın aldı.²⁹

Esas olarak Romanya, topraklarını genişletebilmek için en fazla tavizi ve garantiyi verecek devletin yanında yer almayı planlıyordu. Rusya ile gerçekleştirilen görüşmelerin özü bu şekildeydi. 1915 yılına gelindiğinde Romanya üzerindeki Rus baskısı arttı. Çanakkale harekatında Rusya'nın ve müttefiklerinin Romanya'nın desteğine ihtiyacı oldu. Buna rağmen Romanya bekle-gör politikasını devam ettirerek Çanakkale Savaşı'nın sonucunu görmek istedi. 1916 yılının Haziran ayında Rusya ile Avusturya arasında yapılan savaşlarda Rusya'nın başarı elde etmesi üzerine Romanya'nın tavrında değişiklik görülmeye başlandı. Bu sebeple 29 Haziran 1916 tarihinde Fransa tarafından Romanya'ya, kararını vermesi konusunda baskı yapıldı. İtilaf Devletleri tarafından Almanya ve Avusturya'ya karşı büyük bir saldırı başlamıştı. Bu durum karşısında artık Romanya'nın bekle-gör politikasını sürdürmesine imkan yoktu. Bunun üzerine Romanya İtilaf Devletleri'ne bazı şartları olduğunu bildirdi. Bu şartlara göre İtalya, Romanya sınırına cephane yüklü bir tren gönderecek ve bu yardım kesintisiz bir şekilde devam ederek günde üç yüz ton olacaktı. Rus ordusu Bukovina ve Galıçya'daki statükosunu korumaya devam edecekti. Olası bir Bulgar saldırısı karşısında İtilaf Devletleri Romanya'yı koruyacakları konusunda garanti verecekti.³⁰

Romanya, tarafsızlık politikasını 1916 yılının Haziran'ına kadar sürdürdü. Rusya'nın Bukovina ve Galıçya'da elde ettiği başarılar Romanya'nın tavrında

²⁸ *Golç Paşa'nın Hatıratı*, Çev. Salih Mayakuşu (İstanbul: Askeri Matbaa, 1932), 17.

²⁹ Nurten Çetin, "Romanya'nın Birinci Dünya Savaşı'na Girişi ve Osmanlı Devleti'ne Etkileri", *Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/42 (2016): 538.

³⁰ Yusuf Hikmet Bayur, *Türk İnkılâbı Tarihi (1914-1918 Genel Savaşı)*, Cilt III, Kısım III, (Ankara: TTK Yayınları, 1997), 544.

değişikliğe neden oldu. Bu gelişmeyle birlikte Romanya savaşa dahil olma konusunda Rusya ve Fransa ile görüşmelere başladı. 17 Ağustos 1916 tarihinde Romanya ile İtilaf Devletleri arasında yapılan antlaşma neticesinde 28 Ağustos 1916 tarihinde Romanya, Birinci Dünya Savaşı'na İtilaf Devletleri saflarında dahil oldu. Antlaşmaya göre Transilvanya, Bukovina ve Banat Romanya'ya verilecekti.

Sonuç

Stratejik açıdan önem arz eden Romanya, Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen önce her iki bloğun kendi tarafına çekebilmek maksadıyla rekabet ettiği bölgelerden biri oldu. Romanya Devleti her ne kadar tarafsızlık politikası uygulamaya çalışmış olsa da uluslararası dengelerin değişkenliği karşısında bu politikasını 1916 yılında değiştirmek zorunda kaldı. İtilaf Devletleri'nin Bükreş üzerindeki yoğun diplomatik faaliyetleri Romanya'yı bir seçim yapmak zorunda bıraktı. Romanya Birinci Dünya Savaşı'nda İngiltere, Fransa ve Rusya arasında lojistik desteğin sağlanması hususunda bir koridor niteliğindediydi. Romanya, savaşın seyri açısından büyük önem arz eden bu stratejik özelliğini İtilaf ve İttifak devletleri ile gerçekleştirdiği görüşmelerde avantaja çevirmeye çalıştı. Sonuç itibariyle, özellikle Rusya tarafından gerçekleştirilen yoğun diplomasi neticesinde, seçimini İtilaf Devletleri yönünde yaptı. Romanya'nın bu seçimi yapmasının esas nedeni elbette, topraklarını genişletebilmek için en fazla taviz ve garantiyi Rusya'nın vermiş olmasıydı.

Kaynakça

Rus Diplomatik Belgeleri

Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voyne, Leningrad: Gosudarstvennoe İzdatelstvo, 1923, No: 202, (Romanya Kismında No:15).

Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voyne, Leningrad: Gosudarstvennoe İzdatelstvo, 1923, No: 265, (Romanya Kismında No:18).

Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voyne, Leningrad: Gosudarstvennoe İzdatelstvo, 1923, No: 719, (Romanya Kismında No:19).

Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voyne, Leningrad: Gosudarstvennoe İzdatelstvo, 1923, No: 217, (Romanya Kismında No:20).

Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voyne, Leningrad: Gosudarstvennoe İzdatelstvo, 1923, No: 225, (Romanya Kismında No:21).

Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voyne, Leningrad: Gosudarstvennoe İzdatelstvo, 1923, No: 259, (Romanya Kismında No: 31).

Telif Eserler

Armaoğlu, Fahir. *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)*. İstanbul: Kronik Yayınları, 2018.

Bayur, Yusuf Hikmet. *Türk İnkılâbı Tarihi 1914-1918 Genel Savaşı*. Cilt III, Kısım III. Ankara: TTK Yayınları, 1991.

Bayur, Yusuf Hikmet. *Türk İnkılâbı Tarihi*. Cilt II, Kısım IV. Ankara: TTK Yayınları, 1991.

Cavid Bey, *Meşrutiyet Ruznamesi*. Haz. Hasan Babacan ve Servet Avşar. Ankara: TTK Yayınları, 2015.

Çetin, Nurten. "Romanya'nın Birinci Dünya Savaşı'na Girişi ve Osmanlı Devleti'ne Etkileri." *Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/42 (2016): 536-551.

Malkoç, Eminalp. "Balkan Savaşları'nın Ardından Osmanlı ile Romanya'nın Politik Temasları ve Dahiliye Nazırı Talat Bey'in Romanya Ziyaretleri." *Gaziantep University Journal of Social Sciences* 1/16 (2017): 162 - 181.

Golç Paşa'nın Hatıratı. Çev. Salih Mayakuşu. İstanbul: Askeri Matbaa, 1932.

Gümüş, Musa. "Birinci Dünya Savaşı'nda Romanya'nın Savaş Diplomasisi", *Tarih ve Gelecek Dergisi* 3/3 (2017): 62-76.

Karal, Enver Ziya. *Osmanlı Tarihi*. Cilt 9. Ankara: TTK Yayınları, 2011.

Metin, Ömer. "Stratejik Açından I. Dünya Savaşı'nda Romanya." *Birinci Dünya Savaşı'nda Karadeniz ve Kafkasya*. Ed. Mehmet Okur, Bahadır Güneş ve Ülkü Köksal. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları, 2017.

Metin, Ömer ve Liliana Boşcan Altın. "Birinci Dünya Savaşı'nda Bir Tarafsızlık Örneği: Romanya (1914-1916)." *100. Yılında Birinci Dünya Savaşı Uluslararası Sempozyumu*. Ankara: ATAM Yayınları, 2015.

Osmanlı Mebusan Meclisi Reisi Halil Mentefe'nin Anıları. İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları, 1986.

Özcan, Abdülkadir. 1992. "Romanya." *TDV İslam Ansiklopedisi* 6: 271.

Talat Paşa'nın Anıları. Haz. Alpay Kabacalı. İstanbul: İletişim Yayınları, 1990.

Temizer, Abidin. "İkinci Balkan Savaşı'nda Romanya." *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 7/31 (2014): 403-413.

Uçarol, Rifat. *Siyasi Tarih 1789-1999.* İstanbul: Fizik Kitabevi, 2000.

Furat, Ayşe Zişan. "Berlin Antlaşması Sonrasında Balkanlar'da Cemaati İslamiyelerin Teşekkülü (1878-1918)." *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi* 33 (2013): 63-93.